

MIKES KELEMEN MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANTÁRGYVERSENY

2025. április 25., országos szakasz

9. osztály, magyar tagozat

- minden tétel kötelező
- a tételek kidolgozására szánt idő: 3 óra
- megjelenés: 10 pont

I. TÉTEL

45 pont

Írj 1–1,5 oldalas összefüggő szöveget az abszurd valóságanalógiákról, az alábbi novella értelmezésére és olvasmányélményeidre építve! Szövegedben válaszolj a következő kérdésekre:

- Mi a novella abszurd, groteszk jellegzetessége?
- Milyen viszonyban van a novellában megjelenített világ az olvasói élettapasztalattal?
- Mit árul el a történet ember és természet, ember és társadalom viszonyáról?
- Mi jellemző az elbeszélői nézőpontra?
- Hogyan jelenik meg Pista alakja a különböző helyzetekben?
- Hogyan igazolja a novella zárlata, hogy a mű egy abszurd valóságtörténet?

Pista, a gyöngyragyó, egy reggel arra az eredményre jutott, hogy őt pedig nem fogják becsapni mindenféle közvetítők: majd ő eladja maga a gyöngyöt, amit termelt.

Határozottan eredeti ötlet volt: kézenfekvő, mint Kolumbusz tojása és új, mint a forradalmi eszmék. Egészen megrészegetett. Hát nem képtelenség, fortyogott felháborodva, hogy itt pusztult el mellette Sanyi meg Jancsi meg a Bandi, itt veszték éhen - a halász meg a kereskedő pedig eladta drága pénzén a gyöngyöt, amit ők termeltek. Igaz, hogy nem érdekből termelték - mit tudták ők, szegény fejűk, hogy az a gyöngy ér valamit -, ők meg akartak szabadulni attól a kis piszoktól, ami az oldalukat fúrta, hát izzadtak és nyálaztak, és mikor megvolt a gyöngy, azt hitték, most majd békén alhatnak, mint más, közönséges ragyó. No persze, de Sanyi és Jancsi és Bandi balekok voltak - mit tudták ők, mi van odafönt -, micsoda remek élet, pénz és muzsika és tánc és frakk és szépasszonyok, gyöngysorral a nyakukban - és mindebben dúskálhat, aki gyöngyöt ad el, míg a szegény ragyó ott döglik meg a homokban. Nem - ez nem üzlet -, ez közönséges kizsákmányolás: bolond, aki hagyja.

És Pista, a gyöngyragyó, kikecmergett a sekély vízből, partra szállt. Őszintén szólva nemigen volt tájékozott, hogy mit tegyen: hová kell fordulni először. Kérdezősködni nem akart, félt, hogy a halászok és a kereskedők kezére adja magát. Nagy titokban bevándorolt hát egy közeli kávéházba, és átnézte a lapokat. Végre megtalálta, amit keresett. A Gyöngy című szaklap volt, pontos kimutatásokkal a gyöngyárfolyamokról, kereslet és kínálat, szakszerű értekezések, bírálatok - egy címet is talált, ahol gyöngyöt lehet eladni. Valami Rockefeller volt az illető: itt lakott az Egyesült Államokban, jobbra, a huszadik emeleten.

Pista, a gyöngyragyó, alaposan elfáradt, míg feljutott odáig: ragyója lihegve nyildokolt.

Nehezen került a kiváló bankár elé - nem szívesen fogadták. Rossz előadó volt: köpenye keskeny nyílásán keservesen szűrődött át a hang. Rockefeller gyanakodva nézte a gyöngyöt, amit kigurított elébe.

– Így, első pillanatra nem tudok nyilatkozni - mondta aztán határozatlanul -, ha volna szíves itt hagyni, hogy megmutassam a szakértőnek.

Pista a ragyója tövéig elpirult.

– Szakértőnek? - suttogetta zavartan. - Hát nem elég bizonyítéka a gyöngy valódiságának, hogy személyesen nyújtom át? Hiszen láthatta, hogy innen vettem elő a köpönyegemből.

Rockefeller mosolygott.

– Ne haragudjék, barátom, gyöngyöt már láttam néhányat életemben, mégsem tudom holtbizonyossággal megkülönböztetni az eredetit a hamisítványtól, hogy kívánhatja tőlem, hogy önt valódi gyöngyragyónak ismerjem el, mikor gyöngyragyót soha életemben nem láttam még?

Pista, a gyöngyragyó, sírva fakadt.

– Szóval azt hiszi, szélhámos vagyok?

– Ne haragudjék, kedves barátom – ismételte vállvonogatva Rockefeller –, a gyöngyragylóról azt tanultam az iskolában, hogy a tenger fenekén fekszik, és termeli a gyöngyöt. Ön, ahogy így megnézem önt, inkább holmi tönkrement ügynökre emlékeztet.

Pista, a gyöngyragyló, letörölte könnyeit, és dacosan emelte fel fedelét.

– Azt akarja hát, hogy visszamenjek a tenger fenekére, elpusztulni nyomorultan, mint a többiek: csak így tudom önnek bebizonyítani, hogy a gyöngy, amit termeltem, megéri a pénzt, amit ön a kereskedőnek ad érte, hogy ő élje le helyettem, ő élvezze az életnek örömeit, amik nekem járnak ki? Nem látja, milyen égbekiáltó igazságtalanság folyik itt? A közvetítők, halász és kereskedő, kizsákmányolnak bennünket – a gazdagok kitartják őket, hogy aztán henyélő nők nyakába aggassák a pompás kincset, amit tőlünk raboltak? Mindenki dicséri és magasztalja a gyöngyöt és magasztal bennünket, akiknek köszönhetik – mi pedig szegénységben és nyomorban tengődünk odalent –, mi, akik pompás gyöngyökről álmodozunk, amiket alkothatnánk még, ha boldogok lehetnénk! Uram – vegye meg tőlem ezt a gyöngyöt, olcsóbban adom, mint a kereskedő.

Rockefeller vállat vont.

– Amit ön mond, kétségkívül nagyon érdekes. Mindenesetre sokkal jutányosabb volna, ha közvetlenül érintkezhetne termelő és fogyasztó – de én üzletember vagyok és nem természetrajztudós. Ahhoz, hogy a gyöngy értékét megállapítsam, gyöngyszakértőre van szükségem, akit megfizetek – a ragyló értékét és eredetiségét csak a tudós ismerheti fel –, én szívesen támogatam a tudományt is meg a szakértelmet is, de nem támogathatom önt, akinek érdeméről, támogatásra szoruló hivatottságáról csak a szakértelem és tudomány győzhet meg engem. Ismétlem, én még nem láttam gyöngyragylót.

– És ki győzi meg önt a tudós hivatottságáról?! – kiáltott lángoló szemekkel Pista, a gyöngyragyló.

Rockefeller vállat vont.

– Az utókor igazolni fogja önt, ha megérdemli.

Pista, a gyöngyragyló, dühösen elrohant. Még aznap este, egy csapszékből, megismerkedett egy festett hajú lánnyal, akinek egy csókért odaadta a gyöngyöt. Két hónap múlva megszökött egy gyöngykereskedővel – Pista pedig, a gyöngyragyló, szerelmi bánatában a tengerbe vetette magát, és megfulladt, mert két hónap alatt nagyon elszokott a víztől.

(Karinthy Frigyes: Pista, a gyöngyragyló)

II. TÉTEL

45 pont

Írd meg az alábbi szövegrészlet egyik szereplőjének átváltozástörténetét 1,5–2 oldalas novella formájában! Adj címet írásodnak!

A köznép elbűjt. Fába, füvekbe, nádszálakba. Az én ősapám például egy akácfában álldogált, a fa gyökerei szívogatták neki a táplálékot, a lombja meg meséket suttogott neki, hogy el ne unja magát odabenn. Azt is hallottam, hogy a te ősapád egy tölgyben lelt menedéket, egy ük nagynénéd smaragdfüvekbe bűjt, s az ősanyád meg, képzeld, egyenesen a napba rejtezett. Onnan lesett ki a sugárkévék mögül, mi történik idelent.

(Lázár Ervin: Vérengző Alfréd)